

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 343/2024-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného URBAN & PARTNERS s.r.o., advokátska kancelária, Červeňova 15, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Košice (predtým Okresného súdu Košice II) v konaní sp. zn. 4T/46/2014 po právoplatnosti nálezú ústavného súdu č. k. III. ÚS 722/2021-50 z 2. júna 2022 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Košice v konaní sp. zn. 4T/46/2014 po právoplatnosti nálezú ústavného súdu č. k. III. ÚS 722/2021-50 z 2. júna 2022 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **800 eur**, ktoré **je** mu Mestský súd Košice **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezú.
- Mestský súd Košice **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezú.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. júna 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd

(ďalej len „listina“) a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva na prejednanie veci v primeranej lehote a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom vyšetrovateľa a prokuratúry po vznesení obvinenia a postupom mestského súdu v trestnom konaní vedenom pod sp. zn. 4T/46/2014. Sťažovateľ žiada, aby bolo mestskému súdu prikázané konať bez zbytočných prietahov. Tiež žiada priznať finančné zadost'učinenie 40 000 eur, a to v časti po 5 000 eur od ministerstva vnútra a prokuratúry a 30 000 eur od mestského súdu.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 343/2024-20 z 27. júna 2024 bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie v časti proti postupu mestského súdu, na ktorý prešiel od 1. júna 2023 výkon súdnictva v predmetnej veci z okresného súdu, v namietanom konaní po právoplatnosti nálezú ústavného súdu č. k. III. ÚS 722/2021-50 z 2. júna 2022 (ďalej len „skorší nález“) a vo zvyšnej časti ju odmietol.

3. Sťažovateľovi bolo 3. novembra 2011 uznesením vyšetrovateľa vznesené obvinenie pre zločin skrátenia dane a poistného a zločin neodvedenia dane a poistného. Okresná prokuratúra podala na sťažovateľa a ďalšiu osobu v máji 2014 obžalobu na okresnom súde. Pretože ani po vyše siedmich rokoch od podania obžaloby na okresný súd nebolo vo veci rozhodnuté, podal sťažovateľ v októbri 2021 ústavnú sťažnosť, ktorou sa domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. O ústavnej sťažnosti rozhodol ústavný súd označeným skorším nálezom, ktorým vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa ústavy a listiny a práva na prejednanie veci v primeranej lehote postupom okresného súdu v napadnutom konaní a priznal mu finančné zadost'učinenie 6 000 eur.

4. V období po právoplatnosti skoršieho nálezú ústavného súdu súd nariadil hlavné pojednávania na 13. júl 2022 a 26. október 2022, ktoré však boli zrušené pre chorobu sťažovateľovho obhajcu, ako aj pre kolíziu obhajcu obžalovanej [REDAKOVANÉ]. Ďalšie hlavné pojednávanie nariadené na 25. január 2023 bolo pre neprítomnosť obžalovanej [REDAKOVANÉ] a jej obhajcu, ako aj chorobu obhajcu sťažovateľa odročené na 2. marec 2023 napriek tomu, že na hlavnom pojednávaní bol prítomný náhradný obhajca sťažovateľa. Sťažovateľ však trval na osobnej prítomnosti zvoleného obhajcu a zároveň uviedol, že nemá vedomosť o náhradnom obhajcovi. Na hlavnom pojednávaní 2. marca 2023 bol vypočutý sťažovateľ, vzhľadom na rozsiahlosť jeho výpovede bolo hlavné pojednávanie odročené na 4. máj 2023, ktoré pre zdravotnú indispozíciu obžalovanej [REDAKOVANÉ] bolo odročené na základe súhlasu obhajcov a prokurátorky na 29. jún 2023. Na pokyn sudkyne bol termín hlavného pojednávania zmenený na 4. júl 2023, ktoré pre neprítomnosť oboch obžalovaných, ale aj svedkyne a členky senátu bolo odročené na 13. september 2023, na ktorom sa pokračovalo vo výsluchu sťažovateľa a obžalovanej [REDAKOVANÉ]. Tiež bola vypočutá ako svedkyňa zástupkyňa daňového úradu. Hlavné pojednávanie bolo odročené na 15. november 2023 pre účely výsluchu ďalších svedkov, avšak pre chorobu sudkyne bolo zrušené a odročené na 8. február 2024, ktoré sa konalo a bola vypočutá ďalšia svedkyňa. Vzhľadom na rozsah svedeckej výpovede a dokazovania bolo hlavné pojednávanie so súhlasom procesných strán odročené na 18. apríl 2024, ktoré bolo na žiadosť sťažovateľa z dôvodu choroby jeho zvoleného obhajcu odročené na 6. jún 2024. Hlavné pojednávanie nariadené na 6. jún 2024 bolo pre neprítomnosť svedkyne, ako aj členky senátu odročené na neurčito.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ poukazuje na to, že ani po dvoch rokoch po vydaní skoršieho nálezu ústavného súdu mestský súd, na ktorého prešiel výkon súdnictva, v trestnej veci stále nerozhodol. Súd napriek nálezu ústavného súdu priet'ahy v konaní neodstránil, čím porušuje nielen jeho právo na prejednanie veci v primeranej lehote, ale aj právo na spravodlivý proces. Spis na súde momentálne spočíva, nepribližuje sa k vydaniu právoplatného rozhodnutia, nesmeruje k odstráneniu stavu právnej neistoty, pričom ani rozhodnutie ústavného súdu neprinútilo súd k aktívnemu vedeniu trestného konania a porušenie jeho práv naďalej trvá. Požiadavka rýchlosti konania je daná samotným typom konania, pretože sa rozhoduje o statuse osoby. Aj keď je predmetom obžaloby ekonomická trestná činnosť, ktorá pre náležité objasnenie a vyvodenie trestnej zodpovednosti vyžaduje náročnejšie dokazovanie, dĺžku konania na mestskom súde nemožno akceptovať.

III.

Vyjadrenie mestského súdu

6. K ústavnej sťažnosti sa vyjadril podpredseda mestského súdu, ktorý uviedol, že od dňa právoplatnosti nálezu ústavného súdu sa uskutočnilo celkovo dvanásť hlavných pojednávanií, z ktorých len jedno bolo odročené z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne. Ostatné hlavné pojednávania, pokiaľ sa na nich nevykonávali úkony, boli odročené na základe žiadosti zástupcov procesných strán. Vzhľadom na to, že sa viedlo spoločné konanie proti dvom obžalovaným, je bezpredmetné zisťovanie, či boli hlavné pojednávania odročené aj z dôvodu neprítomnosti samotného sťažovateľa. Uviedol, že konanie proti sťažovateľovi nebolo vylúčené na samostatné konanie a nie sú na to ani splnené procesné podmienky. Počet hlavných pojednávanií, rozsah vykonávania dokazovania na nich, počet obžalovaných a skutkov, ako aj ich právna kvalifikáciu jednoznačne indikujú, že ide o skutkovo a právne zložitú vec.

7. Z hľadiska posúdenia vplyvu správania sťažovateľa na priebeh konania podpredseda konštatoval, že hlavné pojednávania boli odročené okrem jedného odročenia z dôvodu práceneschopnosti sudkyne, z dôvodov na strane obžalovaných, resp. ich právnych zástupcov, ktorí prakticky zhodne navrhujú odročenie hlavných pojednávanií. Z hľadiska postupu súdu podpredseda nezistil žiadne priet'ahy a ani nečinnosť súdu. V čase podania ústavnej sťažnosti postupom prvostupňového súdu už nedochádzalo a ani ďalej nedochádza k porušovaniu práv sťažovateľa. Preto navrhuje, aby bola ústavná sťažnosť odmietnutá.

8. K veci sa vyjadrila aj zákonná sudkyňa, ktorá uviedla priebeh nariadených hlavných pojednávanií, ako aj dôvody odročenia.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej

lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

10. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02).

11. Namietaná trestná vec tvorí zvyčajnú súčasť rozhodovacej agendy trestných súdov, nie je po právnej stránke nadmerne zložitá. Z hľadiska faktickej zložitosti však ide o vec zložitejšiu, pretože predmetom obžaloby je rozsiahla ekonomická a daňová trestná činnosť, ktorá pre náležité objasnenie a vyvodenie trestnej zodpovednosti vyžaduje náročnejšie dokazovanie. Tieto skutočnosti však nemôžu úplne vylúčiť zodpovednosť mestského súdu za už desať rokov trvajúce trestné konanie. Sťažovateľovi možno pričítať to, že z dôvodu choroby zvoleného obhajcu zapríčinil odročenie hlavného pojednávania 13. júla 2022 a 18. apríla 2024, na ktorom bol prítomný jeho náhradný obhajca, no sťažovateľ trval na prítomnosti svojho obhajcu a tvrdil, že náhradného obhajcu vôbec nepozná. V prípade odročenia ďalších hlavných pojednávanií v posudzovanom období správanie sťažovateľa, prípadne pracovná neschopnosť zvoleného obhajcu neboli výlučným dôvodom na odročenie, preto ich nemožno pričítať sťažovateľovi.

12. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bol postup súdu. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu stavu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

13. Mestský súd v hodnotenom období, teda od júna 2022, nariadil spolu dvanásť pojednávanií, z ktorých boli iba tri meritórne s vykonaním dokazovania. Išlo o hlavné pojednávania 2. marca 2023, 13. septembra 2023 a 8. februára 2024. Ostaté hlavné pojednávania boli odročené z rôznych dôvodov na strane obžalovaných alebo súdu. Posledné hlavné pojednávanie bolo nariadené na 6. jún 2024, no bolo z dôvodu neprítomnosti členky senátu, ako aj svedkyne odročené na neurčito. Bez potreby hodnotenia dôvodnosti odročenia hlavných pojednávanií je zrejmé, že postup mestského súdu v súvislosti s nariadením hlavných pojednávanií je neefektívny, keď síce nariadil množstvo hlavných pojednávanií, avšak iba tri boli meritórne. Mestskému súdu sa ani po uplynutí ďalších dvoch rokov od skoršieho nálezu nepodarilo dokazovaním získať dostatok poznatkov, ktoré by umožnili v merite veci rozhodnúť. Hlavné pojednávania boli nariadené vždy iba na jeden deň s tým, že nasledujúce sa malo konať vždy až s odstupom dvoch až troch mesiacov. Takýto postup vzhľadom na charakter trestnej činnosti a rozsah dokazovania neumožňuje koncentrované vykonanie dokazovania v priebehu bezprostredne na seba nadväzujúcich niekoľkých dní hlavného pojednávania. Rozdelenie dokazovania na hlavné pojednávania s väčším časovým odstupom nebolo optimálne aj vzhľadom na to, že v konaní ide o objasňovanie pomerne dávnejších skutkov. Plynutím času sa nepochybne oslabuje pamäť obžalovaných, svedkov a sťažuje sa dostupnosť ďalších dôkazov. V neposlednom rade odročenie

hlavných pojednávanií zvyšuje pravdepodobnosť prekážok na strane obžalovaných, ich obhajcov či svedkov a aj súdu, k čomu mnohokrát došlo, čo spôsobuje ďalšie predlžovanie konania.

14. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je predovšetkým odstrániť stav právnej neistoty. Obvinený má v trestnom konaní právo, aby o jeho obvinení bolo rozhodnuté v primeranej lehote. Toto právo je integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces. Podmieňuje priamo spravodlivý charakter konania tým, že zabraňuje strate dôkazov alebo oslabeniu ich dôkaznej hodnoty. Bráni tiež tomu, aby obvinený bol príliš dlho vystavený neistote o svojom osude (rozsudok ESLP z 27. 6. 1968 vo veci Wemhoff proti Nemecku, sťažnosť č. 2122/64, bod 18).

15. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku napadnutého konania a neefektívny postup súdu ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavnej sťažnosti vyhovel a vyslovil, že postupom mestského súdu v napadnutom konaní bolo opätovne porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a obsahom zhodné právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

16. Nebol dôvod vyhovieť ústavnej sťažnosti v časti namietaného porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Aj keď mestský súd v napadnutom konaní postupuje neefektívne, nemožno dospieť k záveru o porušení uvedených práv sťažovateľa.

17. Ústavný súd už neprikázal mestskému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov, pretože táto povinnosť už bola uložená pôvodnému okresnému súdu skorším nálezom. V tejto časti preto ústavnej sťažnosti nevyhovel.

V.

Primerané finančné zadost'učinenie

18. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, I. ÚS 257/08, IV. ÚS 302/2020). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadost'učinenia.

19. Ústavný súd zobral do úvahy posudzovanú dĺžku trvania napadnutého konania, predmet posudzovaného konania a jeho význam pre sťažovateľa. Tiež prihliadol na to, že sťažovateľ zapríčinil odročenie dvoch hlavných pojednávanií aj napriek prítomnosti náhradného obhajcu. Vzhľadom na uvedené ústavný súd považoval priznanie 800 eur pre sťažovateľa za primerané finančné zadost'učinenie. Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadost'učinenia ústavný súd návrhu sťažovateľa nevyhovel.

VI.

Trovy konania

20. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľa odôvodňuje, aby mu mestský súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení

niektorých zákonov v znení neskorších predpisov úplne nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli zastúpením advokátom. Preto ústavný súd rozhodol o povinnosti mestského súdu nahradiť sťažovateľovi v určenej lehote trovy konania na účet jeho právneho zástupcu.

21. Trovy konania pozostávajú z odmeny a ďalších náhrad advokáta v celkovej výške 856,75 eur s DPH, ktoré boli určené podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (odmena podľa § 11 ods. 3 vyhlášky za dva úkony právnej služby po 343,25 eur/úkon, a to prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti; náhrada podľa § 16 ods. 3 vyhlášky 2 x 13,73 eur; DPH podľa § 18 ods. 3 vyhlášky 142,79 eur).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. augusta 2024

Robert Šorl
predseda senátu